

مشارکت خیرین در ارائه خدمات به آموزش و پرورش موانع و راهکارها

دکتر محمودرضا اکرامی فر

چکیده

این تحقیق با هدف شناسایی راه‌های جلب مشارکت‌های مردمی در احداث و تجهیز مدرسه‌ها و موانع موجود در این راه، در استان خراسان، صورت گرفته است.

روش تحقیق کیفی و توصیفی است و برای گردآوری داده‌های مورد نیاز از پرسش‌نامه استفاده شده است که روایی پرسش‌نامه از طریق «مراجعه به داوران» و پایایی آن از طریق «آزمون مجدد» سنجیده و برای توصیف داده‌ها از آمار توصیفی استفاده شده است.

جامعه آماری مورد مطالعه شامل رؤسای آموزش و پرورش، مدیران مدرسه‌هایی که توسط خیرین ساخته شده‌اند، کارشناسان تعلیم و تربیت، خیرین بالقوه و خیرین بالفعل بودند که نمونه‌ای

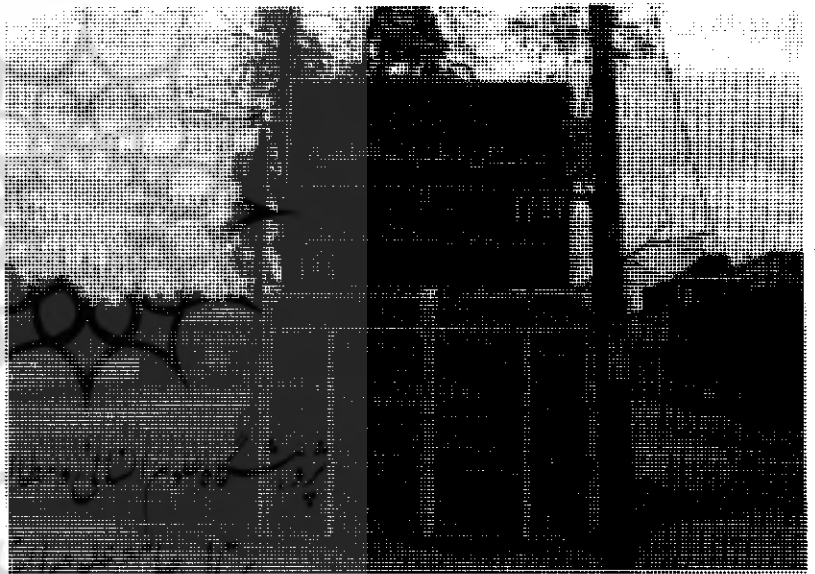
۴۱۰ نفری از طریق نمونه‌گیری «طبقه‌ای با تخصیص متناسب» از میان آن‌ها انتخاب و مورد پرسش واقع شدند. نتایج تحقیق نشان دادند که:

مهم‌ترین عامل در جذب کمک‌های مردمی، از نگاه مسؤولان آموزش و پرورش، بالا رفتن سطح اعتقادات، از دید کارشناسان خیر بودن دولتمردان، از نگاه خیرین بالقوه بالا رفتن سطح اعتقادات است از دید مدیران مدرسه‌های ساخته شده توسط خیرین بالفعل رعایت حرمت و حقوق خیرین از سوی دولت و مردم و مهم‌ترین موانع به ترتیب عدم دخالت خیرین در اداره مدرسه‌ای که خود ساخته‌اند، عدم روحیه تعاون، عدم تجلیل مناسب از خیرین، نداشتن الگوی مناسب کمک به آموزش و پرورش و عدم تبلیغات مناسب بوده‌اند.

واژگان کلیدی:

خواه مشارکت در مدرسه سازی مشارکت در تجهیز مدرسه ها. میان مسأله

شواهد زیادی نشان می دهد که منابع مالی جامعه نسبت به نیازهای آن محدود است. از این رو در بسیاری از کشورهای در حال توسعه، سهم اختصاص یافته از بودجه دولتی و درآمد ناخالص ملی به آموزش کاهش یافته است. لذا امروزه این یک واقعیت مسلم است که بدون همکاری مردم و بخش خصوصی، حتی پیشرفته ترین کشورها هم نمی توانند آن گونه که باید و شاید است، به امر آموزش بپردازند و نیازهای آموزشی را برآورده سازند. در واقع به علت محدودیت منابع مالی و نبود فرهنگ

سرمایه گذاری در آموزش و پرورش، نبود آینده نگری و افزایش دم افزون جمعیت، آموزش و پرورش هم به کمک مردم نیاز دارد و هم توانایی رفع موانع کمک به آموزش و پرورش را ندارد: این امر مسأله مورد مطالعه را بغرنج تر می نمایاند.

اهمیت و ضرورت

توسعه فرهنگی سنگ زیرین و زیربنای توسعه اقتصادی، سیاسی و اجتماعی است و از آن جا که فرهنگ به ارزش ها، ارزش ها به نگرش ها و نگرش ها به رفتار افراد جهت می دهند و ساختار شخصیتی افراد با توجه به فرهنگ شکل می گیرد، توجه به توسعه فرهنگی از اولویت ویژه ای برخوردار است. بدون شک یکی از

مهم ترین کانال های توسعه فرهنگی، آموزش و پرورش است. از این رو، این روزها از یک سو توجه به آموزش و پرورش اهمیت خاصی یافته است و از سوی دیگر، توانایی پاسخگویی به نیازهای آموزش و پرورش مهم جلوه کرده است. در این راستا، راه های جذب کمک های مردمی و رفع موانع موجود در این راه، اهمیت و ضرورتی خاص داشته و دارد.

پیشینه تحقیق

در اکثر کشورها پیرامون جذب و جلب مشارکت های مردم پژوهش هایی صورت گرفته است و کشورهایی مثل آلمان، استرالیا، اسپانیا، انگلستان و... راهکارهایی قانونی نیز برای این امر پیش بینی کرده اند. اما در ایران مردم در طول تاریخ به صورت خودجوش و غیررسمی با عنوان هایی چون وقف و امر خیر، به مدرسه سازی و تجهیز آن اقدام کرده اند. به صورت تحقیق علمی و پژوهش نیز در چند مسأله اخیر، امر مشارکت مردم در مدرسه سازی مورد توجه صاحب نظران و پژوهشگران واقع شده است و پژوهش هایی در این زمینه صورت گرفته است. برای مثال، در پایان نامه ای که توسط محمدحسین علیزاده (۱۳۷۸) در مورد نظرات خیرین پیرامون انگیزه های مشارکت و سرمایه گذاری در آموزش و پرورش انجام شده، چگونگی کمک به آموزش و پرورش در کشورهای گوناگون جهان مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین سلجوقی (۱۳۷۴) در کتاب مجموعه مقالات اداره کل تهران (ص ۲۵) آورده است که حدود ۱۰ سال پیش، بودجه مورد نیاز آموزش و پرورش در بخش عمران ۲۸ هزار میلیارد ریال بوده که جز با کمک مردم امکان پذیر نبوده است.

محمدحسین علیزاده (۱۳۷۸) در بررسی نظرات خیرین در ارتباط با کمک به آموزش و پرورش خراسان دریافت که ۹۸ درصد خیرین انگیزه خود را توجه به معنویات و اجر اخروی دانسته اند. حسین سپهری (۱۳۷۲) نیز در بررسی راه های جلب مشارکت مردمی به این نتیجه رسید که از نظر شغلی ۹۴/۱۲ درصد افراد کمک کننده از فرهنگیان بوده اند و غالباً بالای ۲۰ سال سابقه کار داشته اند و ۷۵ درصد آن ها تبلیغات آموزش و پرورش را در این زمینه ناکافی دانسته اند.

روش تحقیق

حجم نمونه مورد پژوهش ۴۰۰ نفر است که از میان مدیران مدرسه های مردمی ساز، (۳۵ نفر)، رؤسای آموزش و پرورش (۲۵

نفر)، خیرین بالقوه (۸۰ نفر)، خیرین بالفعل (۲۱۵ نفر)، و کارشناسان تعلیم و تربیت (۴۵ نفر) خراسان و با توجه به واریانس هر طبقه انتخاب شده‌اند. با این روش می‌توان از واریانس میانگین نمونه کاست و از آن‌جا که از واریانس طبقه‌ها اطلاعاتی دقیق در دسترس نبود، از «اختصاص متناسب» استفاده شد.

با عنایت به موضوع تحقیق، هدف‌ها و پرسش‌های اساسی، از روش توصیفی و کیفی استفاده شد و با استفاده از پرسش‌نامه باز و بسته، داده‌های مورد نیاز گردآوری شد.

برای تحلیل داده‌ها به دلیل توصیفی و کیفی بودن پژوهش، از شاخص‌های آمار توصیفی استفاده و داده‌های گردآوری شده تجزیه شد. ضمناً روایی پرسش‌نامه از طریق «مراجعه به داوران» و پایایی آن از طریق «آزمون مجدد» مورد سنجش قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش

اطلاعات به دست آمده بیانگر وضعیت جنسیت پاسخگویان است، ۸۴/۵ درصد خیرین بالفعل، ۶۸/۷۵ درصد خیرین بالقوه، ۴۵/۷۱ درصد مدیران مدرسه‌های مردمی ساز، ۶۶/۶۶ درصد کارشناسان و ۱۰۰ درصد رؤسای آموزش و پرورش مرد و بقیه زن هستند. توصیف تأهل پاسخگویان، ۸۹/۸ در خیرین بالفعل، ۷۰ درصد خیرین بالقوه، ۷۱/۴۲ درصد مدیران مدرسه‌های مردمی ساز، ۹۳/۳۳ درصد کارشناسان و ۱۰۰ درصد رؤسای آموزش و پرورش که مورد پرسش واقع شده‌اند، متأهل و بقیه یا مجرد و یا فعلاً بدون همسر بوده‌اند.

بیش‌ترین قشر خیرین بالفعل را صاحبان مشاغل آزاد با ۳۴/۹ درصد و بیش‌ترین قشر خیرین بالقوه را صاحبان مشاغل فرهنگی تشکیل می‌دادند.

از لحاظ تعداد افراد خانواده، تقریباً اکثریت قریب به اتفاق افراد مورد سؤال جمعیت نمونه، الگوی کنترل جمعیت را رعایت کرده‌اند.

بیش‌ترین خیرین بالفعل سواد کم‌تر از دیپلم داشته‌اند.

از لحاظ نوع کمکی که به آموزش و پرورش کرده‌اند، بیش‌تر فراوانی کمک خیرین (۱۰۲ مورد) در ارتباط با ساختن مدرسه (۴۸/۳ درصد) و بعد از آن اهدای زمین (۲۵/۶ درصد) بوده است.

در ارتباط با انگیزه مشارکت کنندگان در امر کمک به آموزش و پرورش، از خیرین بالفعل سؤال شده است که: «اجر اخروی» چه قدر در کمک به آموزش و پرورش مؤثر بوده است؟ در ارتباط با این سؤال، پاسخ‌های ۴۶ درصد زیاد و ۴۶/۹ درصد خیلی زیاد بوده است.

در مورد انگیزه کمک به مردم برای کمک به آموزش و پرورش، ۵۰/۵ درصد پاسخ زیاد و ۳۹/۹ درصد پاسخ خیلی زیاد را انتخاب کرده‌اند.

درباره این که «آیا باقی ماندن نام» می‌تواند انگیزه‌ای برای کمک به مدرسه باشد، ۴۴/۷ درصد پاسخگویان معتقد بودند که عامل ذکر شده هیچ تأثیری در این کار نداشته است و در مجموع ۴۶/۶ درصد پاسخگویان در ارتباط با سؤال پاسخ هیچ، خیلی کم و کم داده‌اند.

در مورد «ادای نذر» به عنوان انگیزه‌ای در کمک به مدرسه‌سازی سؤال شده ۳۸/۸ درصد خیرین، به میزان زیاد و ۶۱/۲ درصد به میزان خیلی زیاد، ادای نذر را در کمک به آموزش و پرورش و مدرسه‌سازی مؤثر دانسته‌اند.

۴۲/۸ درصد پاسخگویان «احساس دین به مردم» را به میزان خیلی زیاد مؤثر دانسته‌اند و در مورد سؤال «سفارش والدین»، تنها ۱۷/۴ درصد پاسخ خیلی زیاد داده‌اند و ۶۶/۲ درصد معتقد بودند که سفارش والدین هیچ تأثیری ندارد.

در مورد سؤال «جبران اشتباهات» تنها ۱۸/۸ درصد پاسخ زیاد و ۳ درصد پاسخ خیلی زیاد داده‌اند. در مورد سؤال «رضای خدا» و نقش آن در تصمیم‌گیری برای کمک به آموزش و پرورش، ۷۸/۳ درصد پاسخ خیلی زیاد و ۱۹/۳ درصد پاسخ زیاد داده‌اند.

در مورد «ادای تکلیف شرعی» ۶۰ درصد خیرین پاسخ خیلی زیاد داده‌اند.

۵۴/۸ درصد خیرین بالقوه معتقد بودند که ساختن تندیس نیکوکاران در شهر، به میزان خیلی زیاد در تصمیم‌گیری آن‌ها مؤثر است.

در ارتباط با انگیزه خیرین بالقوه از رؤسای ادارات آموزش و پرورش، کارشناسان مدرسه‌های مردمی ساز و خیر بالقوه سؤال شد

که رؤسای آموزش و پرورش صد درصد به میزان زیاد و خیلی زیاد اجر اخروی را در کمک به آموزش و پرورش مؤثر دانسته‌اند.

«رضای خدا» را صد درصد کارشناسان به میزان زیاد و خیلی زیاد، ۹۷/۱۵ درصد مدیران مدرسه‌ها زیاد و خیلی زیاد و ۹۰/۸ درصد خیرین بالقوه به میزان زیاد و خیلی زیاد در امر کمک به آموزش و پرورش مؤثر دانسته‌اند. به عبارت دیگر، از دیدگاه این چهار گروه «رضای خدا» مهم‌ترین عامل در کمک به آموزش و پرورش بوده است.

از نگاه رؤسای ادارات، کارشناسان، مدیران و خیرین بالقوه، کم‌ترین میزان اثرگذاری به گزینه «باقی ماندن نام» به عنوان یک عامل مؤثر مربوط بوده که درصدهای مربوط به قرار زیرند:

۸۴ درصد رؤسای آموزش و پرورش، ۷۷/۷۶ درصد کارشناسان، ۷۷/۱۴ درصد مدیران مدرسه‌ها و ۸۸/۷۵ درصد خیرین بالقوه، برای «باقی ماندن نام» به عنوان فاکتور اثرگذار در کمک به آموزش و پرورش پاسخ کم و خیلی کم داده‌اند. و بعد از این عامل، عامل «جبران اشتباهات» کم‌ترین میزان اثرگذاری را داشته است.

در ارتباط با موانع و مشکلات موجود در امر مدرسه‌سازی، ۳۱ درصد کل نمونه مورد مطالعه رواج دنیاگرایی را اولین و مهم‌ترین مانع، ۱۶/۱ درصد آن را مانع دوم، ۱۲/۸ درصد «عدم دخالت خیرین را در اداره مدرسه‌ای که خود ساخته‌اند» سومین مانع، ۱۰/۳ درصد «کم شدن درآمد مردم» را مانع چهارم، ۱۰/۴ درصد «عدم روحیه تعاون» را مانع پنجم دانسته‌اند.

۱۳/۸ درصد «عدم تجلیل مناسب از خیرین» را در اولویت ششم، ۱۳/۸ درصد «نداشتن الگوی مناسب» را در اولویت هفتم، ۱۰/۵ درصد «عدم تبلیغات مناسب» را در اولویت هشتم، ۱۰/۵ درصد «کم شدن درآمد مردم» را در اولویت نهم، ۱۰/۵ درصد «موانع اداری خارج از آموزش و پرورش» را در اولویت دهم، ۱۲/۸ درصد «عدم تجلیل مناسب از خیرین» را در اولویت یازدهم، ۱۲/۸ درصد «پیش قدم نبودن مسؤولان در کمک به آموزش و پرورش» را در اولویت دوازدهم و ۱۵/۴ درصد «پیش قدم نبودن مسؤولان» را در کمک به آموزش و پرورش در اولویت سیزدهم موانع کمک به آموزش و پرورش دانسته‌اند.

به هر حال، این موارد را می‌توان، به ترتیب اولویت، به عنوان موانع موجود در امر کمک به مدرسه و آموزش و پرورش نام برد:

۱. رواج دنیاگرایی؛

۲. عدم اجازه خیرین به دخالت در اداره مدرسه‌ای که خود

ساخته یا تجهیز کرده‌اند؛

۳. عدم روحیه تعاون؛

۴. عدم تجلیل مناسب از خیرین؛

۵. نداشتن الگوی مناسب؛

۶. عدم تبلیغات مناسب؛

۷. کم شدن درآمد مردم؛

۸. موانع اداری خارج از آموزش و پرورش؛

۹. پیشقدم نبودن مسؤولان در کمک به آموزش و پرورش؛

۱۰. موانع اداری موجود در آموزش و پرورش؛

۱۱. عدم اطلاع‌رسانی مناسب؛

۱۲. عدم احترام لازم به خیرین از سوی مسؤولان؛

۱۳. کم شدن روحیه دیگرخواهی.

راه‌های جلب مشارکت مردمی یکی از مواردی بود که در این

تحقیق، در پی دستیابی به پاسخ‌های علمی در آن زمینه بودیم.

از دیدگاه حدود ۸۵ درصد خیرین بالقوه همکاری بیش‌تر

ادارات، در جذب کمک‌های خیرین به میزان زیاد و خیلی زیاد مؤثر

است. ۸۷ درصد رعایت حرمت خیرین، ۹۳ درصد بالا رفتن سطح

اعتقادات مردم، ۷۵ درصد شرکت خیرین در اداره مدرسه‌ای که خود

ساخته‌اند، ۸۵ درصد معرفی خیرین از رسانه‌ها، ۹۰ درصد تأثیر

خیر بودن دولت‌مردان و ۴۰ درصد نوع شغل را در جلب مشارکت‌های

مردمی مهم دانسته‌اند.

در مجموع، خیرین بالقوه رعایت حرمت خیرین از سوی مردم

و دولت، و خیر بودن دولت‌مردان در مشارکت‌های مردمی را مهم‌ترین

عوامل ذکر کرده‌اند.

از دیدگاه کارشناسان تعلیم و تربیت، راه‌های جلب

مشارکت‌های مردمی در مدرسه‌سازی به شرح زیر است:

۹۲/۶ درصد کارشناسان تعلیم و تربیت، همکاری بیش‌تر

ادارات، صد درصد سطح اعتقادات، ۹۵/۶ درصد «رعایت حقوق

و احترام خیرین»، ۷۲/۸ درصد «تأثیر خیرین در اداره مدرسه‌ای که

خود ساخته یا تجهیز کرده‌اند»، ۹۰ درصد «معرفی خیرین را از

رسانه‌ها»، ۸۸/۸ درصد «خیر بودن دولت‌مردان» و ۴۲/۱ درصد

«نوع شغل» را در جلب مشارکت‌های مردمی برای مدرسه‌سازی به

میزان زیاد و خیلی زیاد مؤثر دانسته‌اند.

در مجموع، از نظر کارشناسان مهم‌ترین راه جلب مشارکت

مردم در مدرسه‌سازی، بالا بردن سطح اعتقادات آن‌ها و بعد از آن

رعایت حقوق و احترام خیرین از سوی مردم و دولت است.

از دیدگاه خیرین بالفعل، راه‌های جلب مشارکت‌های مردم در

کمک به آموزش و پرورش به شرح زیر است:

۹۱/۴ درصد خیرین بالفعل همکاری بیش تر ادارات، ۹۳/۸ درصد سطح اعتقادات مردم، ۹۴/۳ درصد حرمت نهادن به خیرین از سوی دولت و مردم، ۸۲/۹ درصد شرکت خیرین را در اداره مدرسه ای که خود ساخته یا تجهیز کرده اند، ۸۶/۷ درصد معرفی خیرین از رسانه ها، ۹۶/۷ درصد خیر بودن دولتمردان و ۹۰/۴ درصد پاسخگویان، نامگذاری مدرسه با نام خیر سازنده آن را در جلب مشارکت های مردمی در کمک به آموزش و پرورش، به میزان زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند.

در مجموع، خیر بودن دولتمردان و حرمت نهادن به خیرین از سوی دولت و مردم، به ترتیب مهم ترین اولویت ها را در جلب مشارکت های مردمی برای کمک به آموزش و پرورش دارند. ۸۸ درصد مسؤولان ادارات آموزش و پرورش استان، همکاری ادارات، ۱۰۰ درصد سطح اعتقادات، ۱۰۰ درصد رعایت حرمت خیرین، ۹۶ درصد شرکت خیرین در اداره مدرسه ای که خود ساخته یا تجهیز کرده اند، ۹۲ درصد خیر بودن دولتمردان، ۷۸ درصد نوع شغل، ۹۶ درصد معرفی خیرین را از رسانه ها، به میزان زیاد و خیلی زیاد در جلب مشارکت های مردمی در امر مدرسه سازی دخیل می دانند.

۸۸/۶ درصد مدیران مدرسه هایی که توسط خیرین ساخته شده اند، همکاری بیش تر ادارات، ۹۱/۴ درصد سطح اعتقادات مردم، ۹۷/۲ درصد رعایت حقوق خیرین از سوی مردم و دولت، ۱۰۰ درصد شرکت دادن خیرین در اداره مدرسه ای که خود ساخته یا تجهیز کرده اند، ۷۷/۱ درصد «معرفی خیرین از رسانه ها»، ۱۰۰ درصد خیر بودن دولتمردان و ۴۰ درصد «نوع شغل» را در کمک خیرین به آموزش و پرورش، به میزان زیاد و خیلی زیاد مؤثر می دانند.

به هر حال، به طور خلاصه عوامل مؤثر بر جذب کمک های خیرین، از دید پاسخ دهندگان، به شرح زیر است:

۱. از نگاه مسؤولان آموزش و پرورش

- بالا بردن سطح اعتقادات مردم، رعایت حرمت و حقوق خیرین از سوی مردم و دولت
- از دیدگاه کارشناسان تعلیم و تربیت بالا بردن سطح اعتقادات مردم، رعایت حرمت و حقوق خیرین از سوی مردم و دولت
- از نظر خیرین بالقوه

رعایت حرمت و حقوق خیرین از سوی مردم و دولت، خیر بودن دولتمردان

۴. از نظر مدیران مدرسه ها

شرکت خیرین در اداره مدرسه ای که خود ساخته یا تجهیز کرده اند، رعایت حرمت و حقوق خیرین از سوی مردم و دولت

۵. از نظر خیرین بالفعل

رعایت حرمت و حقوق خیرین از سوی مردم و دولت، خیر بودن دولتمردان

پیشنهادها

با توجه به اطلاعات به دست آمده از نتایج پژوهش، پیشنهادهای زیر ارائه می شود:

۱. در وهله اول مسأله کنترل جمعیت جدی گرفته شود، وگرنه هرچه مدرسه سازی داشته باشیم، باز هم با کمبود فضا و امکانات آموزشی مواجه خواهیم بود.

۲. علاوه بر مشارکت مادی، از مشارکت انسانی و فکری مردم نیز استفاده شود. از آن جا که مردم توانایی های فکری و تخصصی متنوع و متفاوتی دارند، می توانند مسؤولان را در هر مسأله ای از لحاظ فکری و روشی کمک کنند و در واقع نگاه به مردم، نگاهی واقعی باشد، نه نگاهی صرفاً ابزاری.

۳. از آن جا که در جامعه ای مثل ایران، اکثر اختیارات اقتصادی خانواده ها در دست مردان است، در این زمینه لازم است بیش تر کار فرهنگی صورت پذیرد و با توجه به توانایی ها و مسائل روانی مردان، هدف ها مشخص و روش ها معلوم شود.

۴. از آن جا که رضای خدا به عنوان مهم ترین اصل در کمک به آموزش و پرورش مطرح است، لازم است مسؤولان بیش تر در این زمینه برنامه ریزی کنند.

۵. از آن جا که کم ترین میزان اثرگذاری به باقی ماندن نام خیرین

مهم ترین عامل در جلب کمک های مردمی است.
بالا بردن سطح اعتقادات مردم، رعایت حرمت و حقوق خیرین از سوی مردم و دولت
از دیدگاه کارشناسان تعلیم و تربیت
بالا بردن سطح اعتقادات مردم، رعایت حرمت و حقوق خیرین از سوی مردم و دولت
از نظر خیرین بالقوه

مربوط است، پیشنهاد می‌شود در این زمینه خیلی حساس نباشند و برای آن سرمایه‌گذاری نکنند و بیش‌تر تبلیغات خود را به سایر گزینه‌ها اختصاص دهند. این امر یعنی توجه کم به باقی ماندن نام، به معنای کار برای رضای خداست، نه رضای خلق خدا.

۶. از آن‌جا که مهم‌ترین مانع کمک به آموزش و پرورش، رواج دنیاگرایی بوده است، لازم است مسئولان در این زمینه فکر کنند و به‌عنوان یک گروه مرجع، انسان‌های دنیاگرایز و دنیاستیز را که از پایگاه اجتماعی بالایی برخوردار بوده‌اند، از طریق رسانه‌ها معرفی کنند و خود نیز به نوعی الگوی عمل باشند. ضمن این‌که چون عدم دخالت خیرین در اداره مدرسه‌ای که خود ساخته یا تجهیز کرده‌اند، مانع دوم در امر مشارکت معرفی شده لازم است، مسئولان امر برنامه‌ریزی‌هایی کنند و ساز و کارهایی را ارائه دهند تا خیرین به نوعی در اداره مدرسه‌ای که ساخته‌اند، مشارکت داشته باشند و حرکت خود را مستمر بدانند نه مقطعی و ایزاری.

۷. با عنایت به این‌که «همکاری بیش‌تر ادارات» عامل مهمی در جذب کمک‌های مردمی است، پیشنهاد می‌شود ادارات مرتبط با مدرسه‌سازی، ضمن همکاری بیش‌تر با خیرین، موانع موجود در این راه را هرچه زودتر بردارند.

۸. از آن‌جا که «حفظ حرمت خیرین» نیز در جذب کمک‌های مردمی به آموزش و پرورش خیلی مؤثر است، پیشنهاد می‌شود ادارات آموزش و پرورش استان راهکارهایی ارائه دهند که مردم و مسئولان هرچه بیشتر و بهتر حرمت خیرین را رعایت کنند.

۹. در روند کنونی کمک به آموزش و پرورش، بیش‌تر به بعد اقتصادی خیرین توجه شده و کم‌تر از توانایی‌های آنان استفاده شده است. این امر باعث نگرش‌های منفی نسبت به دولت و ادارات آموزش و پرورش از سوی خیرین شده و این باور در بین آنان ریشه دوانده است که حرمت خیرین از سوی مردم و مسئولان رعایت نمی‌شود و نگاهی که مردم به آن‌ها دارند، نگاهی ایزاری است. پیشنهاد می‌شود، علاوه بر بعد اقتصادی و مشارکت مادی مردم، از بعد فکری و مشارکت ذهنی و علمی آن‌ها نیز به‌طور مستمر و فرایندی استفاده شود تا احساس شخصیت کنند.

موانع تحقیق

محقق در مسیر کسب اطلاعات و داده‌های مورد نیاز خود با موانع و مشکلاتی مواجه بوده است که اهم آن‌ها به شرح زیر است:

۱. گستردگی جامعه آماری و مشکل دستیابی به کلیه افراد نمونه که باعث تأخیر در اجرای تحقیق شد؛

۲. کم بودن هزینه تحقیق و بودجه اختصاص یافته به موضوع که کار را دوچندان مشکل کرده است؛

۳. نبودن الگوی مناسب عملی برای تحقیق و منابع علمی تحقیق؛

۴. مشکلات پاسخگویی پاسخگویان که در مواردی اظهار می‌داشتند، اما کار را برای رضای خدا انجام دادیم؛ والسلام؛ و حاضر به ادامه صحبت نبودند؛

۵. عدم دسترسی آسان به ناظر و راهنمای تحقیق که از واسط تحقیق به مسافرت رفتند؛

۶. تنوع جامعه آماری و کم بودن نمونه.

منابع:

الف) کتاب

۱. انصاری، حمید. مبانی تعاون. دانشگاه پیام‌نور. چاپ اول. ۱۳۷۱.
۲. دلآور، علی. روش تحقیق در روان‌شناسی و علوم تربیتی. نشر ویرایش. ۱۳۷۵.
۳. ساخارو پولوس، جرج و دهال، مورین. آموزش و پرورش برای توسعه. ترجمه پریدخت وحید و حمید سهرابی.
۴. ساروخانی، باقر. روش تحقیق در علوم اجتماعی. پژوهشگاه علوم انسانی. جلد اول. چاپ سوم. ۱۳۷۵.
۵. سلجوقی، خسرو. مشارکت در آموزش و پرورش از نگاهی دیگر. مجموعه مقالات اداره کل آموزش و پرورش تهران. تهران. ۱۳۷۴.
۶. فرجاد، محمدحسین. جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، دفتر تحقیقات و انتشارات بدر. چاپ ۱۳۶۸.
۷. قرآن کریم، سوره رعد.
۸. قوام، سیدعبدالعلی. نقد نظریه‌های توسعه و نوسازی. دانشگاه شهید بهشتی. ۱۳۶۷.
۹. طوسی، محمدعلی. مشارکت در مدیریت و مالکیت. مرکز آموزش مدیریت دولتی. چاپ دوم. ۱۳۷۲.
۱۰. نهج البلاغه، بخش حکمت‌ها.

ب) نشریه

۱۱. فصل‌نامه مدرسه نو. ویژه سومین همایش خیرین مدرسه‌ساز. شماره ۱۱.
۱۲. فرهنگ مشارکت. سال چهارم. شماره سوم. شماره مسلسل ۱۵. بهار ۱۳۷۷.
۱۳. فصل‌نامه تعلیم و تربیت. ارتباط بین آموزش رسمی و غیررسمی. گزارش کار کمیسیون شماره ۱ (شماره‌های ۲ و ۳) تابستان و پائیز ۱۳۶۴.
۱۴. فرهنگ مشارکت. سال چهارم. شماره ۲. شماره مسلسل ۱۴. زمستان ۱۳۷۶.
۱۵. روزنامه کیهان. نگاهی به وقف و آثار اقتصادی آن. مصطفی سلیمی فر. مورخه ۱۸/۹/۶۵.
۱۶. روزنامه هفت‌شنبه. بررسی دخل و خرج آموزش و پرورش. علی حسینی. شماره ۵۶۷. مورخه ۱۳۷۳/۹/۱۵.
۱۷. فصل‌نامه مدرسه نو. شماره ۱۳. صفحه ۷ و ۸.
۱۸. روزنامه اطلاعات. ابعاد فلسفی مشارکت. حسین بهشتی، سیدعلی رضا. شماره‌های ۷ و ۹.

ج) پایان‌نامه و تحقیق

۱۹. علیزاده، محمدحسین. بررسی نظرات خیرین در مورد انگیزه‌های مشارکت و سرمایه‌گذاری در آموزش و پرورش. استاد راهنما: دکتر محمود قربانی. ۱۳۷۸.